

klowska teoria została sformułowana jako część planowanego podręcznika dla artystów (tzn. obliczona na szerokie oddziaływanie społeczne) w latach trzydziestych XIX stulecia.

Okres ten to faza dorastania generacji roku 1848, a jednocześnie znacznego upolitycznienia sztuki, działalności Heinricha Heinego, równocześnie rozwoju sterowanej przez państwo polityki kulturalnej i artystycznej w Prusach, okres wzmagania się napięć między burżuazją a władzą feudalną. Nawiązanie przez Schinkla do wczesnoromantycznej utopii „rozbrojonej sztuki” w tak kształtującej się strukturze społeczno-politycznej Niemiec nie może być widziane jedynie w kategoriach anachronizmu. Schinkel — artysta i teoretyk sztuki, a jednocześnie pruski urzędnik ukazuje się w tym momencie jako postać wybitnie dwuznaczna, stając się ilustracją tragicznej i niejednoznacznej postawy niemieckiej burżuazji XIX stulecia, stojącej na rozstajnych drogach rewolucji i ugody. Cytowany fragment wypowiedzi Schinkla na temat architektury i jej stosunku do historii jest dobitnym wyrazem poszukiwań sposobu pogodzenia koncepcji sztuki czystej z jej koniecznością uczestniczenia w konkretnej sferze praktyki polityczno-społecznej. Problem ten został ostatecznie rozwiązany na korzyść statusu architektury jako elementu propagandy politycznej i społecznej, który w zasadniczej mierze określa problematykę twórczości architektonicznej w Niemczech XIX stulecia. Utopia artystyczno-społeczna nie była możliwa do zrealizowania na płaszczyźnie architektury, tak jak można ją było formułować na płaszczyźnie malarstwa i teorii sztuki, i tu jednak też tylko do czasu ich funkcjonowania jako awangardowego undergroundu. Działalność K. F. Schinkla pozwala na sformułowanie określonego punktu widzenia w stosunku do problematyki artystycznej XIX stulecia, ujmowania jej w stałej konfrontacji utopii, awangardy, instytucjonalizacji i kompromisu. Ukazuje się również wyraźniej wartość badania poprzez historię sztuki teorii artystycznych, których znaczenie ukazuje się nie tyle na płaszczyźnie przekładu, ile na płaszczyźnie dynamicznych relacji teorii do praktyki artystycznej, analogicznie jak relacje produkcji i świadomości w ich skomplikowanej dialektyce.

#### SOME ASPECTS OF THE ARTISTIC THEORY OF KARL FRIEDRICH SCHINKEL

##### Summary

This article presents some aspects of the artistic theories of Karl F. Schinkel. Our main concern is the relation between reality (in its widest meaning), an artist and a work of art and also the creative process based on the contemplation of reality and on the specific activity of the soul (“beautiful soul”) that the work of art reflects.